
7. Koreferenciális kifejezések és koreferenciarelációk egy mesében

Példaszöveg: *A kakas aranygarasa (Részlet)*

TUBA MÁRTA

I. Szövegválasztás

Elemzésül *A kakas aranygarasa* című palóc népmesét választottam, a Tündérmesék a zabari néphagyományban kötet 26. darabját. A meséket Villányi Péter gyűjtötte Zabarban, Nógrád megyében 1981 és 1986 között. A kötetet Debrecenben adta ki a KLTE Néprajzi Tanszéke 1989-ben.

Választásomat az befolyásolta, hogy a szöveg rövid legyen. A kötet 27 tündérmeséjének ez a harmadik legrövidebb darabja. A mese 35 szövegmondatából az első 23-at tekintettem önálló szövegegységnek.

II. Az eredeti szöveg

Elsőként az eredeti szöveget közlöm, a gyűjtő lejegyzésében. Villányi Péter az akadémiai kiadási szabályzat szerint járt el (VOIGT—BALOGH, 1974). A mesélők kiejtésbeli következetlenségein nem változtatott, nem jelölte az illabiális *á* és a labiális *a* hangot, valamint a zárt *e*-t sem. A mássalhangzók és a magánhangzók köznyelvitől eltérő ejtését viszont tükröztette, pl. *cigán*, *tetyű*, *vívnyi*, *fehír*. A mindenkori kiejtésnek megfelelően jelölte az *ly* ejtését vagy kiesését, jelölte a hasonulásokat, ill. azt is, ahol nincs hasonulás, pl. *embervel*. Jelölte az eltérő toldalékokat is, pl. *apjáho*, *szemi* (VOIGT—BALOGH, 1974: 15).

III. A megváltoztatott szöveg

Az eredeti szöveget a következőképpen változtattam meg. A címbeli 26. sorszámot elhagytam, a szövegmondatokhoz sorszámot rendeltem, kiegészítve a „K” ’makrokompozíció-egység’ jelével. A nyelvjárásra jellemző hangtani és alaktani változatokat a köznyelvi változatra cseréltem. Új szót nem adtam a szöveghez, kivéve az *aszongya* stb. alakok *azt mondja* stb. feloldását. A középpontozáson nem változtattam.

IV. Jelölések

Jelöléseim követik a felhívás jelölési rendszerét.

- Saját gyakorlatomban a „+” jelet vezetem be a birtokos személyjeles szerkezetek ábrázolására. Először a birtokra utaló indexet adom meg, majd „+” jellel kapcsolom hozzá a birtokosra utaló indexet, pl. *i01* = a kakas, *i02* = az aranygaras, [K00/&ind]A kakas[=*i01*] aranygarasa[=*i02*+*i01*].
- Csillaggal jelölöm a jelentésváltozást, pl. a garas mint fizetőeszköz (*i02**) megkülönböztetendő a garas pénzermétől (*i02*), a király mint rang (*i04**)

megkülönböztetendő a királytól mint embertől (i04), a királykisasszony mint név (i05*) megkülönböztetendő a királykisasszony személyétől (i05),.

– A megszólításokat aposztróffal jelölöm: i01' = kakaska (megszólítás), [K08/&ind]...Kakaskám[=i01'+i05], add[i01|i02] nekem[i05] a garaská[i02]t!

– Igekötős igék esetében mindig az igekötő után adom meg annak irányjelölő szerepét, akár elválik igéjétől, akár nem: [K09/&ind]— Oda[i05]adom[i01|i02], királykisasszony[=i05']..., tehát oda[i05]adom (neked, a királykisasszonynak = i05); illetve: [K10/&ind]...add[i01|i02] ide[i05] a garaská[i02]t, tehát add ide[i05] (nekem, a királykisasszonynak = i05).

– Másként kezelem az igekötős igét, ha az igekötő nem irányt jelöl (pl. megad). Ebben az esetben igét és igekötőjét nem konkatenálom annak ellenére sem, hogy utaló funkciót együtt töltenek be: [K13/&ind]... Kisasszonykám[i05'+i01], add[i05|i02] meg már a garaskám[i02+i01]!

V. Az eredeti szöveg

26. A kakas aranygarasa

Vót egyszer egy kirájcsalád. Hát abba a családba vót a kirájnak egy testvéri, egy öregebb kisasszony. Hát, de úgye csak úgy hiták őt is, hogy kirájkisasszony, amé a testvéri kirá vót meg az apja is úgye — de az apja után a testvéri lett.

Hát oszt ez a kirákiasszon nem ment férhe. De olyan, olyan szegény kirájok vótak, hogy köcsönbö étek jobban. Hát ugye baromfi őnálak is vót. Vót egy kakas; ahogy kapart a szemeten, kikapart egy arangarast. Mellátta a kirákiasszony, aszongya, hogy:

— Kakaskám, add nekem a garaskát!

— Odadom, kirákiasszon, de csak három nap múva visszaadod!

— Visszaadom, kakaskám, csak add ide a garaskát!

Hát oda is adta a kakas a garast. De bizony, ugye nem adta vissza a kirákiasszony a garast. Hát oszt harmannapra felszállott a kakas úgye a gátra, oszt elkezdett kukurékolnyi, hogy:

— Kisasszonkám, add meg má a garaskám!

No, a kisasszon meg úgye, a kirájkisasszon szégyellte, hogy hát kirákiasszon létyüre a kakastó kért garast. Mondta a szolgálóknak, hogy fogják meg, oszt hagyíjják be a kútba. Hát a szolgálók megkapták a kakast, bedobták a kútba, érted. Mikor esett a kakas, beleért a vízbe, aszongya:

— Szídd fel seggem a vizet!

Kútbó mind kiszíta a vizet, oszt akkor vissza kiszállott, megínt fel a gátra másnap.

— Kisasszonkám, add meg má a garaskám!
— Forgós égette, az anyját — aszongya—, fogjátok meg, tegyétek bele a tüzes kemencébe!
Megkapták a szolgálók, bedobták a kemencébe. Kakas aszongya, hogy:
— Bocsádd seggem a vizet, hagy ótsa el a tüzet!
Hát a kemencéből mind kivitte a tüzet a víz, annyi vizet bocsájtott a seggi ügye a kakasnak.
Megint rászállott a gátra, hogy:
— Kisasszonkám, add meg má a garaskám!
— Fogjátok meg — aszongya —, tegyétek be — aszongya — a méhésbe — aszongya —, a kaptárba, hagy marja össze a méhe!
Meg is fogták, betették a kaptárba, de megint aszonta a kakas, hogy:
— Szídd fel seggem a darázst!
Mind felszíta a méhét a kakas. No, oszt akkor megint ugye kiszállott, megint fel a gátra. Elkezdett kukurékolnyi, hogy:
— Kisasszonkám, add meg má a garaskám!
— Hej, forgós égette, fogjátok meg, hagy üllyek rá!
Megkapták a szolgálók a kakast, ő meg felhúzta a szoknyáját — úgye még abba az időbe nem vót bugyogó —, felhúzta a szoknyáját, oszt maj hogy ráül, a meztelen farával agyonnyomja a kakast. Mikor rátette a farát, akkor mondta a kakas, hogy:
— Bocsádd seggem a darázst, hagy csípja meg a kirákisasszon farát!
A sok darázs mind összemarta a lába közit, hasát, mindenit!
Felugrott a kirákisasszony, sivalkodott. A kakas meg elpucolt.

VI. A megváltoztatott szöveg

[K00]A kakas aranygarasa

[K01]Volt egyszer egy királycsalád. [K02]Hát abban a családban volt a királynak egy testvére, egy öregebb kisasszony. [K03]Hát, de ugye csak úgy hívták őt is, hogy királykisasszony, amiért a testvére király volt meg az apja is ugye — de az apja után a testvére lett.

[K04]Hát aztán ez a királykisasszony nem ment férjhez. [K05]De olyan, olyan szegény királyok voltak, hogy kölcsönből éltek jobban. [K06]Hát ugye baromfi önáluk is volt. [K07]Volt egy kakas; ahogy kapart a szeméten, kikapart egy aranygarast. [K08]Meglátta a királykisasszony, azt mondja, hogy:

— Kakaskám, add nekem a garaskát!

[K09]— Odaadom, királykisasszony, de csak három nap múlva visszaadod!
[K10]— Visszaadom, kakaskám, csak add ide a garaskát!
[K11]Hát oda is adta a kakas a garast. [K12]De bizony, ugye nem adta vissza a királykisasszony a garast. [K13]Hát aztán harmadnapra felszállott a kakas ugye a gátra, aztán elkezdett kukorékolni, hogy:
— Kisasszonykám, add meg már a garaskám!
[K14]No, a kisasszony meg ugye, a királykisasszony szégyellte, hogy hát királykisasszony léte a kakastól kért garast. [K15]Mondta a szolgálóknak, hogy fogják meg, aztán hajítsák be a kútba. [K16]Hát a szolgálók megkapták a kakast, bedobták a kútba, érted. [K17]Mikor esett a kakas, beleért a vízbe, azt mondja:
— Szívd fel seggem a vizet!
[K18]Kútból mind kiszívta a vizet, aztán akkor vissza kiszállt, megint fel a gátra másnap.
[K19]— Kisasszonykám, add meg már a garaskám!
[K20]— Forgós égette, az anyját — azt mondja —, fogjátok meg, tegyétek bele a tüzes kemencébe!
[K21]Megkapták a szolgálók, bedobták a kemencébe. [K22]Kakas azt mondja, hogy:
— Bocsásd seggem a vizet, hadd oltsa el a tüzet!
[K23]Hát a kemencéből mind kivitte a tüzet a víz, annyi vizet bocsájtott a segge ugye a kakasnak.
[K24]Megint rászállott a gátra, hogy:
— Kisasszonykám, add meg már a garaskám!
[K25]— Fogjátok meg — azt mondja —, tegyétek be — azt mondja — a méhesbe — azt mondja —, a kaptárba, hagy marja össze a méh!
[K26]Meg is fogták, betették a kaptárba, de megint azt mondta a kakas, hogy:
— Szívd fel seggem a darázst!
[K27]Mind felszívta a méhet a kakas. [K28]No, aztán akkor megint ugye kiszállt, megint fel a gátra. [K29]Elkezdett kukorékolni, hogy:
— Kisasszonykám, add meg már a garaskám!
[K30]— Hej, forgós égette, fogjátok meg, hadd üljek rá!
[K31]Megkapták a szolgálók a kakast, ő meg felhúzta a szoknyáját — ugye még abban az időben nem volt bugyogó —, felhúzta a szoknyáját, aztán majd hogy ráül, a meztelen farával agyonnyomja a kakast. [K32]Mikor rátette a farát, akkor mondta a kakas, hogy:
— Bocsásd seggem a darázst, hadd csípje meg a királykisasszony farát!
[K33]A sok darázs mind összemarta a lába közét, hasát, mindenét!
[K34]Felugrott a királykisasszony, sivalkodott. [K35]A kakas meg elpuccolt.

VII. Az egyes szövegmondatok elemzése

[K00]A kakas aranygarasa

[K00/&vb]:

A kakas[^]aranygarasa (*a kakasé*).

Kommentár:

Az elemzésben nem térek ki minden koreferáló elemre: a névelők szövegbeli viselkedését, utaló szerepüket ismertnek veszem.

A címben jelölt birtokos szerkezetet egy entitásnak vettem, és konkatenáltam, bár kérdés, hogy maga a cím mint alárendelt predikáció — 'a garas a kakasé' — milyen fölérendelt predikatív szerkezetbe illeszthető. (Megjegyzendő, hogy a kötetben szereplő mesék címét a gyűjtő adta, ez azonban sokszor megegyezik a mesemondó által használt címmel.)

A cím kiegészítéséhez a *Magyar népmese-katalógus 2 (MNK2)* címváltozatát is segítségül hívhatjuk. A mese sorszáma MNK 715Bx, ami azt jelenti, hogy ez a mese a tündérmesék 7. csoportjába, az *Egyéb tündérmesék*-hez tartozik (AaTh 700—749). A típus címe: *A kiskakas gyémánt félkrajcárja*.

Véleményem szerint a fölérendelt predikatív szerkezet a következőképpen hozható létre: Ez a kakas aranygarasáról — a kiskakas gyémánt félkrajcárjáról — szóló mese, tehát (*ez*) — (*mese*); vagy: A mese a kakas aranygarasáról szól, tehát (*a mese*) — (*szól*); vagy: Ez a kakas aranygarasának meséje, tehát: (*ez*) — (*meséje*).

Bevezetendő indexek:

i01 = a kakas;

i02 = az aranygaras.

[K00/&ind]:

A kakas[=**i01**] aranygarasa[=**i02**+i01]

[K01]Volt egyszer egy királycsalád.

[K01/&vb]:

Volt egyszer (*valamikor, a mesélés ideje előtt, a mese kezdetén*) egy királycsalád.

Kommentár:

A szövegmondat egy mondategységből áll.

Predikatív szerkezete: **egy királycsalád — volt.**

Utaló funkciója az **egyszer** határozószónak van. Feladata a jelentől való távolítás, valamint a meseidő nullpontjának kijelölése. A **Volt egyszer egy** mesekezdet mozgósítja a mesére mint szövegtípusra vonatkozó ismereteinket, utasít a metaforikus értelmezésre.

Bevezetendő indexek:

i00 = a mese ideje;

i03 = egy/a királycsalád (első megjelenés, de a referencia a későbbiekben határozottá válik).

[K01/&ind]:

Volt[=i03] egyszer[=i00] egy királycsalád[i03].

[K02]Hát abban a családban volt a királynak egy testvére, egy öregebb kisasszony.

[K02/&vb]:

Hát abban^a családban (*a királycsaládban*) volt a királynak^{egy} testvére (*a királyé*), egy öregebb^{kisasszony} (*volt a királynak a testvére*).

Kommentár:

A szövegmondat egy mondategységből áll.

Predikatív szerkezete: **egy testvére — volt.**

A **hát** az ÉKSz. szerint határozószó, elbeszélésben alkalmazott élénkítőszó. A továbbiakban időre utaló indexet nem rendelék hozzá.

A konkatenáció az alábbi három esetben van grammatikailag jelölve (az argumentumon jegybetoldást, azaz kvalifikációt, szűkítést hajtottunk végre): abban^a családban (kijelölő jelzős szerkezet); a királynak^{egy} testvére (birtokos jelzős szerkezet); egy öregebb^{kisasszony} (minőségjelzős szerkezet).

A predikatív viszony kiterjesztése az azonosító értelmező jelzőre azt eredményezi, hogy a grammatikai eszközökkel összekapcsolt szintagmák szemantikailag is konkatenálódnak: a királynak^{egy} testvére = egy öregebb^{kisasszony}.

Bevezetendő indexek:

i04 = a király;

i05 = a király testvére, egy öregebb kisasszony.

[K02/&ind]:

Hát abban^a család[i03]ban volt[=i05] a király[=i04]nak^{egy} testvére[i05+i04], egy öregebb^{kisasszony}[i05].

[K03]Hát, de ugye csak úgy hívták őt is, hogy királykisasszony, amiért a testvére király volt meg az apja is ugye — de az apja után a testvére lett.

[K03/&vb]:

Hát, de ugye csak úgy hívták (*az emberek*) őt (*a királykisasszonyt*) is, hogy királykisasszony, amiért a testvére (*a királykisasszonyé*) király volt meg az apja (*a királykisasszonyé*) is (*király volt*) ugye — de az apja (*a királykisasszonyé*) után a testvére (*a királykisasszonyé*) lett (*a király*).

Kommentár:

A szövegmondat öt mondategységből áll.

1. mondategység: **Hát, de ugye, csak úgy hívták őt is...**; predikatív szerkezete: (*az emberek*) — **hívták**. Az első mondategység (főmondat) utalószava, tartalomváró eleme: **úgy**.

2. mondategység: **... hogy királykisasszony...**; predikatív szerkezete hiányos. Főmondatával kiegészítve így hangzik: Hát, de ugye, csak királykisasszonynak hívták őt is.

3. mondategység: **... amiért a testvére király volt...**; predikatív szerkezete: **a testvére — király volt**.

4. mondategység: **... meg az apja is ugye —...**; predikatív szerkezete: **az apja** — (*király volt*).

5. mondategység: **... de az apja után a testvére lett.**; predikatív szerkezete: **a testvére — (király) lett**.

Az **őt is**, **apja is** álszintagmák belső előfeltevést jeleznek, azaz az előfeltevések csak a közlés aktuális világában érvényesek: ha őt is, akkor másokat is stb. Ezt a szemantikai viszonyt a tagok konkatenációjával nem jelöltem.

Nem kapcsoltam össze a névutós névszót sem: **az apja után**.

Bevezetendő indexek:

– a király mint rangjelzés megkülönböztetendő a király személyétől:

i04* = a király mint rang;

– a királykisasszony mint név megkülönböztetendő a királykisasszony személyétől:

i05* = a királykisasszony mint név;

i06 = az emberek;

i07 = a király és a királykisasszony apja.

[K03/&ind]:

Hát, de ugye csak úgy hívták[=**i06**] ő[i05]t is, hogy királykisasszony[=**i05***], amiért a testvére[i04+i05] király[=**i04***] volt[i04] meg az apja[=**i07+i05**] is ugye — de az apja[i07+i05] után a testvére[i04+i05] lett[i04*].

[K04]Hát aztán ez a királykisasszony nem ment férjhez.

[K04/&vb]:

Hát aztán ez^a^királykisasszony (*a királykisasszony*) nem ment férjhez.

Kommentár:

A szövegmondat egy mondategységből áll.

Predikatív szerkezete: **a királykisasszony — nem ment férjhez.**

Az **aztán** határozószó a mese idejére utal. Azért rendelttem hozzá ismét az i00 indext, mert a történet időbeli strukturálása a narratív szövegtípus általános ismerve, a mese-idő múlása függhet a mesélőtől is.

A kijelölő jelzős szerkezetet konkatenáltam.

A **férjhez megy** szó szerkezetet lexikai egységként kezeljük. A szemantikai bővítés konkatenációval való jelölését indokolatlannak tartottam.

Bevezetendő index nincs.

[K04/&ind]:

Hát aztán[i00] ez^a^királykisasszony[i05] nem ment[i05] férjhez.

[K05]De olyan, olyan szegény királyok voltak, hogy kölcsönből éltek jobban.

[K05/&vb]:

De olyan, olyan szegény^királyok voltak (*ők, a királycsalád*), hogy kölcsönből éltek (*ők, a királycsalád*) jobban.

Kommentár:

A szövegmondat két mondategységből áll.

1. mondategység: **De olyan, olyan szegény királyok voltak,...**; predikatív szerkezete: (*ők*) — **királyok voltak.**

2. mondategység: **hogy kölcsönből éltek jobban.**; predikatív szerkezete: (*ők*) — **éltek.**

A minőségjelzős szintagma tagjait konkatenáltam.

Bevezetendő index nincs.

[K05/&ind]:

De olyan, olyan szegény^királyok[i03] voltak[i03], hogy kölcsönből éltek[i03] jobban.

[K06]Hát ugye baromfi ónáluk is volt.

[K06/&vb]:

Hát ugye baromfi őnáluk (*a királycsaládnál*) is volt.

Kommentár:

A szövegmondat egy mondategységből áll.

Predikatív szerkezete: **baromfi — volt.**

Bár a **baromfi** hyperonimája a **kakasnak**, kapcsolatukat nem a **kakas** indexének módosításával jelöltem, hanem új indexet vettem föl.

Az **őnáluk is** álszintagmát nem konkatenáltam (vö. K03).

Bevezetendő index:

i08 = baromfi.

[K06/&ind]:

Hát ugye baromfi[=**i08**] őnáluk[i03] is volt[i08].

[K07] Volt egy kakas; ahogy kapart a szeméten, kikapart egy aranygarast.

[K07/&vb]:

Volt (*a királycsaládnak*) egy kakas(*a*); ahogy kapart (*a kakas*) a szeméten, kikapart (*a kakas*) egy aranygarast.

Kommentár:

A szövegmondat három mondategységből áll.

1. mondategység: **Volt egy kakas...;** predikatív szerkezete: **egy kakas — volt.**

2. mondategység: **... ahogy kapart a szeméten,...;** predikatív szerkezete: (*a kakas*) — **kapart.**

3. mondategység: **kikapart egy aranygarast.;** predikatív szerkezete: (*a kakas*) — **kikapart.**

Az **egy kakas** azonos a címben említett kakassal, az **egy aranygaras** azonos a cím aranygarásával, ezért kapták ugyanazt az indexet.

Bevezetendő index:

i09 = a szemét ('szemétdomb').

[K07/&ind]:

Volt[i01] egy kakas[i01]; ahogy kapart[i01] a szemét[=**i09**]en, kikapart[i01] egy aranygaras[i02]t.

[K08]Meglátta a királykisasszony, azt mondja, hogy: — Kakaskám, add nekem a garaskát!

[K08/&vb]:

Meglátta (*a kakast*) a királykisasszony, azt mondja (*a királykisasszony a kakasnak*), hogy: —Kakaskám (*az enyém, a királykisasszonyé*), add (*te, a kakas*) nekem (*a királykisasszonynak*) a garaskát!

Kommentár:

A szövegmondat három mondategységből áll.

1. mondategység: **Meglátta a királykisasszony,...**; predikatív viszony: **a királykisasszony — meglátta.**

2. mondategység: **... azt mondja,...**; predikatív viszony: (*a királykisasszony*) — **mondja.**

3. mondategység: **hogy: — Kakaskám, add nekem a garaskát!;** predikatív viszony: (*te*) — **add.**

A második mondategység (főmondat) utalószava az **azt**. Bár a várt tartalom a következő mondategységben (a mellékmondatban) fogalmazódik meg, grammatikai helyét a főmondatban tárgyi vonzatként jelölöm.

Ebben a szövegmondatban az **ad** ige *valaki, valamit, valakinek* vonzathelyekkel szerepel.

Bevezetendő index:

i01' = kakaska (megszólítás).

[K08/&ind]:

Meglátta[i05|i01] a királykisasszony[i05], azt mondja[i05|AZT], hogy: — Kakaskám[=**i01'**+i05], add[i01|i02] nekem[i05] a garaská[i02]t!

Számolnunk kell a szövegmondat másfajta verbális kiegészítésével és elemzésével:

[K08/&vb]:

Meglátta (*ezt*) a királykisasszony, vagyis: Meglátta (*azt, hogy a kakas kikapart egy aranygarast*) a királykisasszony...

A közelre mutató névmás a szövegelőzményt, a K07 tartalmát foglalja össze. Ekkor az indexált változat a következő lesz:

[K08/&ind]:

Meglátta[i05|EZT] a királykisasszony[i05]...

A táblázatban mindkét változatot feltüntettem.

[K09]— Odaadom, királykisasszony, de csak három nap múlva visszaadod!

[K09/&vb]:

— Odaadom (*én, a kakas, neked, a királykisasszonynak a garast*), királykisasszony, de csak (*akkor, ha*) három^nap múlva visszaadod (*te, a királykisasszony, nekem, a kakasnak a garast*)!

Kommentár:

A szövegmondat három mondategységből áll.

1. mondategység: **Odaadom, királykisasszony,...**; predikatív szerkezete: (*én*) — **odaadom**.

2. mondategység: **... de csak** (*akkor,*),...; predikatív szerkezete hiányos, megegyezik az előző tagmondatéval: (*én*) — (*odaadom*).

3. mondategység: **... (ha) három nap múlva visszaadod!**; predikatív szerkezete: (*te*) — **visszaadod**.

Ebben a szövegmondatban az **odaad** ige három vonzathelye van kitöltve.

Mind az **odaad** ('átnyújt'), mind a **visszaad** igék igekötője irányt jelöl, ezért kapták meg annak az indexét, akinek odaadtak, ill. visszaadtak valamit.

A **három nap múlva** a mese idejére utal, tehát azonosnak veszem i00-val. A megnyiségjelzős szerkezetet konkatenáltam, a névutós kapcsolatot nem.

Bevezetendő index:

i05' = királykisasszony (megszólítás).

[K09/&ind]:

— Oda[i05]adom[i01|i02], királykisasszony[=**i05'**], de csak három^nap múlva[i00] vissza[i01]adod[i05|i02].

[K10]— Visszaadom, kakaskám, csak add ide a garaskát!

[K10/&vb]:

— Visszaadom (*én, a királykisasszony, neked, a kakasnak a garast*), kakaskám (*az enyém, a királykisasszonyé*), csak add ide (*te, a kakas, nekem, a királykisasszonynak*) a garaskát!

Kommentár:

A szövegmondat két mondategységből áll.

1. mondategység: **Visszaadom, kakaskám,...**; predikatív viszony: (*én*) — **visszaadom**.

2. mondategység: **... csak add ide a garaskát!**; predikatív viszony: (*te*) — **add ide**.

Az előző mondathoz hasonlóan, az **idead** és a **visszaad** igék három vonzattal szerepelnek, igeekötőjük irányt jelez.

Bevezetendő index nincs.

[K10/&ind]:

— Vissza[i01]adom[i05|i02], kakaskám[i01'+i05], csak add[i01|i02] ide[i05] a garaská[i02]t!

[K11]Hát oda is adta a kakas a garast.

[K11/&vb]:

Hát oda is adta (*a királykisasszonynak*) a kakas a garast.

Kommentár:

A szövegmondat egy mondategységből áll.

Predikatív viszony: **a kakas — odaadta.**

Az **odaad** ige vonzatai és utaló funkciója ugyanaz, mint K09-ben. A beékelődő **is** kötőszót, ami itt következményt fejez ki, nem konkaténáltam.

Bevezetendő index nincs.

[K11/&ind]:

Hát oda[i05] is adta[i01|i02] a kakas[i01] a garas[i02]t.

[K12]De bizony, ugye nem adta vissza a királykisasszony a garast.

[K12/&vb]:

De bizony, ugye nem adta vissza (*a kakasnak*) a királykisasszony a garast.

Kommentár:

A szövegmondat egy mondategységből áll.

Predikatív viszony: **a királykisasszony — nem adta vissza.**

A **visszaad** ige vonzatstruktúrája és koreferenciája ugyanaz, mint K10-ben.

Bevezetendő index nincs.

[K12/&ind]:

De bizony, nem adta[i05|i02] vissza[i01] a garas[i02]t.

[K13]Hát aztán harmadnapra felszállott a kakas ugye a gátra, aztán elkezdett kukorékolni, hogy: — Kisasszonykám, add meg már a garaskám!

[K13/&vb]:

Hát aztán harmadnapra felszállott a kakas ugye a gátra, aztán elkezdett (*a kakas*) kukorékolni, hogy: — Kisasszonykám (*az enyém, a kakasé*), add meg már a garaskám (*az enyémet, a kakasét*)!

Kommentár:

A szövegmondat három mondategységből áll.

1. mondategység: **Hát aztán harmadnapra felszállott a kakas ugye a gátra,...;** predikatív viszony: **a kakas — felszállott.**

2. mondategység: **... aztán elkezdett kukorékolni,...;** predikatív viszony: (*a kakas*) — **elkezdett.**

3. mondategység: **... hogy: — Kisasszonykám, add meg már a garaskám!;** predikatív viszony: (*te*) — **add meg.**

Mind az **aztán** határozószó, mind a **harmadnapra** ragos névszó a mese idejének múlását jelzi, tehát az i00 indexet rendeltem hozzájuk. A második mondategységet bevezető **aztán** kötőszószerű.

A **felszállott** ige igekötője előreutal egy *hová* kérdésre felelő helyre, itt a **gátra**.

A **megad** ige igekötőjének nincs irányjelölő szerepe. Vonzataiból kettő szerepel a mondatban: valaki, valamit. Annak ellenére, hogy utaló funkciót együtt töltenek be, ígét és igekötőjét nem konkaténáltam.

Bevezetendő index:

i10 = a gát.

[K13/&ind]:

Hát aztán[i00] harmadnap[i00]ra fel[=**i10**]szállott[i01] a kakas[i01] a gát[i10]ra, aztán[i00] elkezdett[i01] kukorékolni, hogy: — Kisasszonykám[i05'+i01], add[i05|i02] meg már a garaskám[i02+i01]!

[K14]No, a kisasszony meg ugye, a királykisasszony szégyellte, hogy hát királykisasszony létere a kakastól kért garast.

[K14/&vb]:

No, a kisasszony meg ugye, a királykisasszony szégyellte (*azt*), hogy hát királykisasszony létere a kakastól kért garast.

Kommentár:

A szövegmondat két mondategységből áll.

1. mondategység: **No, a kisasszony meg ugye, a királykisasszony szégyellte,...;**
predikatív viszony: **a királykisasszony — szégyellte.**

2. mondategység: **... hogy hát királykisasszony létere a kakastól kért garast.;**
predikatív viszony: *(ő)* — **kért.**

A **létere** névutószóként használt főnevet nem konkaténáltam.

Az első mondategység kitehető utalószava az **azt**, melyet az eddigiekkel megegyezően a **szégyellte** ige tárgyi vonzataként vettem föl.

Bevezetendő index:

i02* = garas 'pénz'.

[K14/&ind]:

No, a kisasszony[i05] meg ugye, a királykisasszony[i05] szégyellte[i05|AZT], hogy hát királykisasszony[i05*] létere[i05]re a kakas[i01]től kért[i05] garas[i02*]t.

[K15]Mondta a szolgálóknak, hogy fogják meg, aztán hajítsák be a kútba.

[K15/&vb]:

(Azt) mondta *(a királykisasszony)* a szolgálóknak, hogy fogják meg *(a szolgálók a kakast)*, aztán hajítsák be *(a szolgálók a kakast)* a kútba.

Kommentár:

A szövegmondat három mondategységből áll.

1. mondategység: **Mondta a szolgálóknak,...;** predikatív viszony: *(a királykisasszony)* — **mondta.**

2. mondategység: **... hogy fogják meg,...;** predikatív viszony: *(ők)* — **fogják meg.**

3. mondategység: **... aztán hajítsák be a kútba.;** predikatív viszony: *(ők)* — **hajítsák be.**

Az első mondategységbe kitehető **azt** utalószót a szokásos módon jelöltem.

A **fogják meg** igeikötője a befejezettséget jelöli.

Az **aztán** határozószó itt is kötőszó értékű: 'és hajítsák be a kútba'.

A **hajítsák be** igeikötője a *hová* kérdésre felelő **kútba** helyhatározóra utal előre.

Bevezetendő indexek:

i11 = a szolgálók;

i12 = a kút.

[K15/&ind]:

Mondta[i05|AZT] a szolgálók[=i11]nak, hogy fogják[i11|i01] meg, aztán[i00] hajítsák[i11|i01] be[=i12] a kút[i12]ba.

[K16]Hát a szolgálók megkapták a kakast, bedobták a kútba, érted.

[K16/&vb]:

Hát a szolgálók megkapták a kakast, bedobták (*a szolgálók a kakast*) a kútba, érted.

Kommentár:

A szövegmondat két mondategységből áll.

1. mondategység: **Hát a szolgálók megkapták a kakast,...**; predikatív viszony: **a szolgálók — megkapták.**

2. mondategység: **... bedobták a kútba, érted.;** predikatív viszony: (*ők*) — **bedobták.**

A **megkapták** 'megfoglák' igeikötője befejezettséget, a **bedobták** igeikötője irányt jelez, melyet ugyanúgy ábrázolok, mint az előző mondatban.

Az elemzett részletben egyedül itt utal nyelvi elem a közönséggel való kapcsolattartásra: **érted** (kiszólás a hallgatóhoz).

Bevezetendő index nincs.

[K16/&ind]:

Hát a szolgálók[i11] megkapták[i11|i01] a kakas[i01]t, be[i12]dobták[i11|i01] a kút[i12]ba, érted.

[K17]Mikor esett a kakas, beleért a vízbe, azt mondja: — Szívd fel seggem a vizet!

[K17/&vb]:

(A)mikor esett a kakas, beleért a vízbe (*a kútéba*), azt mondja (*a kakas*): — Szívd fel seggem (*az enyém, a kakasé*) a vizet (*a kútét*)!

Kommentár:

A szövegmondat négy mondategységből áll.

1. mondategység: **Mikor esett a kakas,...**; predikatív viszony: **a kakas — esett.**

2. mondategység: **... beleért a vízbe,...**; predikatív viszony: (*a kakas*) — **beleért.**

3. mondategység: **... azt mondja.;** predikatív viszony: (*a kakas*) — **mondja.**

4. mondategység: — **Szívd fel seggem a vizet!;** predikatív viszony: (*te*) — **szívd fel.**

A harmadik mondategység (főmondat) utalószava az **azt**. Az eddigiekhez hasonlóan tárgyi vonzatként vettem föl.

A **szívd fel** igekötője mindenképpen irányjelölő: 1.'szívással valamiből magába vagy valamely tartóba fölemel' (ÉKSz.), mivel azonban nincs benne a szövegmondatban, hogy honnan szívja fel, ezért nem adtam az igekötőnek koreferáló indexet. K13 **add meg** igéjéhez hasonlóan igét és igekötőjét nem konkaténáltam.

Bevezetendő indexek:

i13 = a kút vize;

i14 = a kakas segge;

i14' = seggem (megszólítás).

[K17/&ind]:

Mikor esett[i01] a kakas[i01], bele[=**i13**]ért[i01] a víz[i13]be, azt mondja[i01|AZT]: — Szívd[i14|i13] fel seggem[i14'+i01] a víz[i13]et!

[K18]Kútból mind kiszívta a vizet, aztán akkor vissza kiszállt, megint fel a gátra másnap.

[K18/&vb]:

(A) kútból mind kiszívta (a *segge*) a vizet (a *kútét*), aztán akkor vissza kiszállt (a *kakas*), megint fel a gátra másnap.

Kommentár:

A szövegmondat három mondategységből áll.

1. mondategység: **Kútból mind kiszívta a vizet,...**; predikatív viszony: (a *segge*) — **kiszívta**.

2. mondategység: **... aztán akkor vissza kiszállt,...**; predikatív viszony: (a *kakas*) — **kiszállt**.

3. mondategység: **megint fel a gátra másnap.;** predikatív viszonya hiányos, a megelőző tagmondatból tudhatjuk meg: (a *kakas*) — (*kiszállt*).

A határozott névelő elmaradása régebben nyelvjárási, ma inkább beszélt nyelvi sajátosság (**kútból**).

A **kiszívta** ige igekötője irányát tekintve a **kútra** utal vissza.

Az **aztán, akkor, másnap, megint** határozószók elmozdulást jeleznek az időtengegyen. Az ÉKSz. kiemeli az **aztán** fontosságát történés elbeszélésében, de pongyola használatúnak minősíti.

A lejegyzés a **vissza** határozószói olvasatát valószínűsíti, de fölmerülhet igekötőként való értelmezése is (vö. vissza-, kiszállt). Ez a szűkebb-tágabb szófaji besorolás az indexálást nem befolyásolja.

Bevezetendő index nincs.

[K18/&ind]:
Kút[i12]ból mind ki[i12]szívta[i01|i13] a viz[i13]et, aztán[i00] akkor[i00]
vissza[i10] ki[i12]szállt[i01], megint[i00] fel[i10] a gát[i10]ra másnap[i00].

[K19]— Kisasszonykám, add meg már a garaskám!

[K19/&vb]:
— Kisasszonykám (*az enyém, a kakasé*), add meg már a garaskám (*az enyé-
met, a kakasét*)!

Kommentár:

A szövegmondat egy mondategységből áll.
Predikatív viszony: (*te*) — **add meg**.
A szövegmondat koreferenciális elemzése megegyezik K13 harmadik tagmondatáé-
val, mivel annak szó szerinti ismétlése.

Bevezetendő index nincs.

[K19/&ind]:
— Kisasszonykám[i05'+i01], add[i05|i02] meg már a garaskám[i02+i01]!

[K20]— Forgós égette, az anyját — azt mondja —, fogjátok meg, tegyétek bele
a tüzes kemencébe!

[K20/&vb]:
— Forgós égette, az anyját — azt mondja (*a királykisasszony*) —, fogjátok
meg (*ti, a szolgák a kakast*), tegyétek bele (*ti, a szolgák a kakast*) a tüzes ke-
mencébe!

Kommentár:

Véleményem szerint a szövegmondat öt mondategységből áll.
1. mondategység: — **Forgós égette,...**; tagolatlan mondat, predikatív viszonyt nem tu-
dunk megállapítani.
2. mondategység: ... **az anyját** —...; tagolatlan mondat, predikatív viszonyt szintén nem
tudunk megállapítani.
3. mondategység: ... **azt mondja** —...; predikatív viszony: (*a királykisasszony*) —
mondja.
4. mondategység: ... **fogjátok meg,...**; predikatív viszony: (*ti*) — **fogjátok meg**.
5. mondategység: ... **tegyétek bele a tüzes kemencébe!**; predikatív viszony: (*ti*) — **te-
gyétek bele**.

A harmadik mondategység **azt** utalószavát a szokásos módon tüntettem föl.

A **meg** igekötő nem irányt jelöl, így nem kapott koreferáló indexet, és nem is konkatenáltam a **megad** (K13 és K19), valamint a **felszív** (K17) mintájára.

Ezzel szemben a **bele** igekötőnek egyértelmű az irányjelölő funkciója: **a kemencébe**.

Bevezetendő index:

i15 = a kemence.

[K20/&ind]:

— Forgós égette, az anyját — azt mondja[i05|AZT] —, fogjátok[i11|i01] meg, tegyétek[i11|i01] bele[=**i15**] a tüzes kemencé[i15]be!

[K21]Megkapták a szolgálók, bedobták a kemencébe.

[K21/&vb]:

Megkapták a szolgálók (*a kakast*), bedobták (*a szolgálók a kakast*) a kemencébe (*az említett kemencébe*).

Kommentár:

A szövegmondat két mondategységből áll.

1. mondategység: **Megkapták a szolgálók,...;** predikatív viszony: **a szolgálók — megkapták.**

2. mondategység: **... bedobták a kemencébe.;** predikatív viszony: (*a szolgálók*) — **bedobták.**

A **megkapták** 'megfogyták' igekötője befejezettséget, a **bedobták** igekötője irányt jelöl (vö. K16).

Bevezetendő index nincs.

[K21/&ind]:

Megkapták[i11|i01] a szolgálók[i11], be[i15]dobták[i11|i01] a kemencé[i15]-be.

[K22]Kakas azt mondja, hogy: — Bocsásd seggem a vizet, hadd oltsa el a tüzet!

[K22/&vb]:

(A) kakas azt mondja, hogy: — Bocsásd seggem (*az enyém, a kakasé*) a vizet (*a kútét*), hadd oltsa el (*a víz*) a tüzet (*a kemencéét*)!

Kommentár:

A szövegmondat három mondategységből áll.

-
1. mondat egység: **Kakas azt mondja,...**; predikatív viszony: *(a) kakas — mondja.*
 2. mondat egység: **... hogy: — Bocsásd seggem a vizet,...**; predikatív viszony: *(te) — bocsásd.*
 3. mondat egység: **... hadd oltsa el a tüzet!;** predikatív viszonya hiányos: *(az) — oltsa el.*

A határozott névelő hiánya (**kakas**) K19-hez hasonló sajátosság.

A tárgyi alárendelés utalószavát a szokott módon vettem föl.

Az **elolt** ige igekötője a cselekvés befejezettségét jelzi, ábrázolása megegyezik a **megad** (K13, K19), **felszív** (K17), **megkap** (K21) igék ábrázolásával.

Bevezetendő index:

i16 = a tűz.

[K22/&ind]:

Kakas[i01] azt mondja[i01|AZT], hogy: — Bocsásd[i14|i13] seggem[i14'+i01] a viz[i13]et, hadd oltsa[i13|i16] el a tűz[i16]et!

[K23]Hát a kemencéből mind kivitte a tüzet a víz, annyi vizet bocsájtott a segge ugye a kakasnak.

[K23/&vb]:

Hát a kemencéből mind kivitte a tüzet a víz *(a kúté)*, annyi vizet bocsájtott a segge ugye a kakasnak.

Kommentár:

A szövegmondat két mondat egységből áll.

1. mondat egység: **Hát a kemencéből mind kivitte a tüzet a víz,...**; predikatív viszony: **a víz — kivitte.**
2. mondat egység: **... annyi vizet bocsájtott a segge ugye a kakasnak.;** predikatív viszony: **a segge — bocsájtott.**

A **kivitte** 'eloltotta' igekötője világosan utal a *honnan* kérdésre felelő helyhatározóra: **kemencéből.**

Bevezetendő index nincs.

[K23/&ind]:

Hát a kemencé[i15]ből mind ki[i15]vitte[i13|i16] a tűz[i16]et a víz[i13], annyi viz[i13]et bocsájtott[i14] a segge[i14+i01] ugye a kakas[i01]nak.

VIII. Összefoglalás:

A kakas aranygarasa c. mese szövegének legátfogóbb szervezője az ismétlés. A kiválasztott részletben K13-tól K18a-ig (K18 első mondategységéig) tartó rész többé-kevésbé megismétlődik K18b-től K23-ig.

A mondategységek száma 1 és 5 között mozog. Öt mondategység kétszer fordul elő: [K03]-ba a mesemondó is belebonyolódik, K20 pedig az érzelmkifejező tagolatlan mondatok miatt hosszabb. Az elbeszélés szövegmondatainak struktúrája nem bonyolult.

A 23 szövegmondatban 16 indexet vezettem be. A narratív szövegtípus legjellemzőbb sajátossága az események időbeli egymásutánisága, amit úgy jelöltem, hogy a meseidő múlására utaló időhatározóknak (határozószónak, ragos névszónak, névutós névszónak) egységesen i00 indexet adtam.

A legtöbb fejtörést a konkatenáció kérdése okozta. A jelzős szerkezetek tagjait konkatenáltam. Nem konkatenáltam a leíró nyelvtenban álszintagmának nevezett névelős és névutós kapcsolatokat, a módosítószóval módosított mondatrészeket („öt is”) és a szószerkezeteket („férjhez megy”). Nem konkatenáltam az elváló igekötőket sem.

IX. A koreferenciaindexekkel kiegészített szövegmondatok jegyzéke:

[K00/&ind]:

A kakas[=i01] aranygarasa[=i02+i01]

[K01/&ind]:

Volt[=i03] egyszer[=i00] egy királycsalád[i03].

[K02/&ind]:

Hát abban^a^család[i03]ban volt[=i05] a király[=i04]nak^egy^testvére[i05+i04], egy öregebb^kisasszony[i05].

[K03/&ind]:

Hát, de ugye csak úgy hívták[=i06] ő[i05]t is, hogy királykisasszony[=i05*], amiért a testvére[i04+i05] király[=i04*] volt[i04] meg az apja[=i07+i05] is ugye — de az apja[i07+i05] után a testvére[i04+i05] lett[i04*].

[K04/&ind]:

Hát aztán[i00] ez^a^királykisasszony[i05] nem ment[i05] férjhez.

[K05/&ind]:

De olyan, olyan szegény^királyok[i03] voltak[i03], hogy kölcsönből éltek[i03] jobban.

[K06/&ind]:

Hát ugye baromfi[=i08] ónáluk[i03] is volt[i08].

[K07/&ind]:

Volt[i01] egy kakas[i01]; ahogy kapart[i01] a szemét[=i09]en, kikapart[i01] egy aranygaras[i02]t.

[K08/&ind]:

Meglátta[i05|i01] a királykisasszony[i05], azt mondja[i05|AZT], hogy: — Kakaskám[=i01'+i05], add[i01|i02] nekem[i05] a garaská[i02]t!

vagy:

[K08/&ind]:

Meglátta[i05|EZT] a királykisasszony[i05]...

[K09/&ind]:

— Oda[i05]adom[i01|i02], királykisasszony[=i05'], de csak három^nap múlva[i00] vissza[i01]adod[i05|i02].

[K10/&ind]:

— Vissza[i01]adom[i05|i02], kakaskám[i01'+i05], csak add[i01|i02] ide[i05] a garaská[i02]t!

[K11/&ind]:

Hát oda[i05] is adta[i01|i02] a kakas[i01] a garas[i02]t.

[K12/&ind]:

De bizony, nem adta[i05|i02] vissza[i01] a garas[i02]t.

[K13/&ind]:

Hát aztán[i00] harmadnap[i00]ra fel[=i10]szállott[i01] a kakas[i01] a gát[i10]ra, aztán[i00] elkezdett[i01] kukorékolni, hogy: — Kisasszonykám[i05'+i01], add[i05|i02] meg már a garaskám[i02+i01]!

[K14/&ind]:

No, a kisasszony[i05] meg ugye, a királykisasszony[i05] szégyellte[i05|AZT], hogy hát királykisasszony[i05*] lété[i05]re a kakas[i01]tól kért[i05] garas[i02*]t.

[K15/&ind]:

Mondta[i05|AZT] a szolgálók[=i11]nak, hogy fogják[i11|i01] meg, aztán[i00] hajtsák[i11|i01] be[=i12] a kút[i12]ba.

[K16/&ind]:

Hát a szolgálók[i11] megkapták[i11|i01] a kakas[i01]t, be[i12]dobták[i11|i01] a kút[i12]ba, érted.

[K17/&ind]:

Mikor esett[i01] a kakas[i01], bele[=i13]ért[i01] a víz[i13]be, azt mondja[i01|AZT]: — Szívd[i14|i13] fel seggem[i14'+i01] a víz[i13]et!

[K18/&ind]:

Kút[i12]ból mind ki[i12]szívta[i01|i13] a víz[i13]et, aztán[i00] akkor[i00] vissza[i10] ki[i12]szállt[i01], megint[i00] fel[i10] a gát[i10]ra másnap[i00].

[K19/&ind]:

— Kisasszonykám[i05'+i01], add[i05|i02] meg már a garaskám[i02+i01]!

[K20/&ind]:

— Forgós égette, az anyját — azt mondja[i05|AZT] —, fogjátok[i11|i01] meg, tegyétek[i11|i01] bele[=i15] a tüzes kemencé[i15]be!

[K21/&ind]:

Megkapták[i11|i01] a szolgálók[i11], be[i15]dobták[i11|i01] a kemencé[i15]-be.

[K22/&ind]:

Kakas[i01] azt mondja[i01|AZT], hogy: — Bocsásd[i14|i13] seggem[i14'+i01] a víz[i13]et, hadd oltsa[i13|i16] el a tűz[i16]et!

[K23/&ind]:

Hát a kemencé[i15]ből mind ki[i15]vitte[i13|i16] a tűz[i16]et a víz[i13], anynyi víz[i13]et bocsájtott[i14] a segge[i14+i01] ugye a kakas[i01]nak.

X. A koreferenciaindexek szövegmondatokbeli előfordulását szemléltető táblázat (1. táblázat):

	K00	K01	K02	K03	K04	K05	K06	K07	K08	K09	K10	K11
K00-K22									me- látta (K07)			

i00		egy- szer			aztán					három nap múlva		
i01	a ka- kas							volt egy kakas kapart	meg- látta kakas- kám add	oda- adom	visz- sza- adom kakas- kám add ide	oda is adta a ka- kas
i02	a ka- kas arany- garasa							egy arany garast	add a garas- kát	oda- adom vissza- adod	vissza- adom add ide a garas- kát	oda is adta a garast
i03		volt egy ki- rály- család	abban a csa- ládban			kirá- lyok voltak éltek	ónáluk					
i04			a ki- rály- nak egy test- vére	a test- vére király volt lett								
i05			volt egy öre- gebb	őt király- kisasz- szony	ez a ki- rály- kisasz- szony				meg- látta a	oda- adom		oda is adta
	K00	K01	K02	K03	K04	K05	K06	K07	K08	K09	K10	K11
i05				a test- vére kisasz- szony az apja	ment				király- kisasz- szony mond- ja kakas-	király- kisasz- szony vissza- adod		

									kám nekem			
i06				hívták								
i07				az apja								
i08							ba- romfi volt					
i09								a sze- méten				
i10												
i11												
i12												
i13												
i14												
i15												
i16												

	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22	K23
K00- K22												
i00		aztán har- mad- napra		aztán			aztán akkor megint más- nap					
i01	vissza	felszál- lott a ka- kas	a ka- kastól	fogják meg hajít- sák be	meg- kapták a ka- kast	esett a ka- kas beleért	kiszív- ta kiszállt	kisasz- szony- kám	fogjá- tok meg	meg- kap- ták	kakas mond- ja	a seg- ge

	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22	K23
i01		elkez- dett kisasz- szony- kám a			be- dob- ták	mond- ja seg- gem		a garas- kám	tegyé- tek bele	be- dob- ták	seg- gem	a ka- kas- nak

		garas- kám										
i02	nem adta a ga- rast	add meg a garas- kám	garast					add meg a garas- kám				
i03												
i04												
i05	nem adta	kisasz- szony- kám add meg	a kisasz- szony a király- kisasz- szony szé- gyellte király- kisasz- szony létére kért	mond- ta				kisasz- szony- kám add meg	mond- ja			
i06												
i07												
i08												
i09												
i10		felszál- lott a gát- ra						vissza fel a gát- ra				

	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22	K23
i11				a szol- gálók- nak fogják meg hajít-	a szol- gálók meg- kap- ták bedob-				fogjá- tok meg tegyé- tek bele	meg- kapták a szol- gálók bedob- ták		

				sák be	ták							
i12				hajít- sák be a kút- ba	bedob- ták a kút- ba		kútból kiszív- ta kiszállt					
i13						beleér a víz- be szívd fel a vizet	kiszív- ta a vizet				bo- csásd a vizet oltsa el	kivitte a víz vizet
i14						szívd fel seg- gem					bo- csásd seg- gem	bocsáj- tott a seg- ge
i15								tegyé- tek bele a ke- men- cébe	be- dobták a ke- men- cébe			a ke- men- céből kivitte
i16											oltsa el a tü- zet	kivitte a tü- zet

1. táblázat

Irodalomjegyzék:

VOIGT—BALOGH, 1974:

VOIGT VILMOS—BALOGH LAJOS: A népköltési (folklór) alkotások kritikai kiadásának szabályzata. Szerkesztési irányelvek IV, Budapest.

Magyar népmese-katalógus 2 (MNK2), Összeállította és a bevezetőt írta:
DÖMÖTÖR ÁKOS, szerk.: KOVÁCS ÁGNES, MTA Néprajzi Kutató Csoport,
Budapest, 1988.

PETŐFI S. JÁNOS, Koreferenciális kifejezések és koreferenciarelációk. (Lásd jelen kötetben.) Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 1998.